

Průmyslové podniky, řemeslné provozy a osobnosti s nimi spojené
Číslo 24

O hamru v Nové Huti, o jeho zakladateli Václavu Kocůmovi, a majiteli Šimonu Semlerovi

[illegible]

Při procházce kolem řeky Klabavy z Nové Hutě směrem ke Chrástu jste si možná všimli zbytků staré stavby a bočního říčního koryta. Málokdo ale ví, co tam kdysi stávalo.

Stál tam hamr, lopatárna – továrna na výrobu náradí. Založil ji **Václav Kocům**, který kolem roku **1884** zakoupil vodní práva k využívání vody řeky Klabavy provozem uměleckého zámečnictví. V prosinci **1885** byla zkolaudovaná stavba továrny č.p. 69 (huťské číslování) na bývalých obecních pastvinách a **1886** se v ní začalo pracovat. Železářská výroba v Nové Huti měla v té době už dlouholetou tradici a tento hamr nebyl prvním harem, které v Huti stály. V době zřízení Kocůmova hamru stál a pracoval už mnoho let hamr majitele **Josefa Bílého** v č.p. 10, v místě dnešního mlýna.

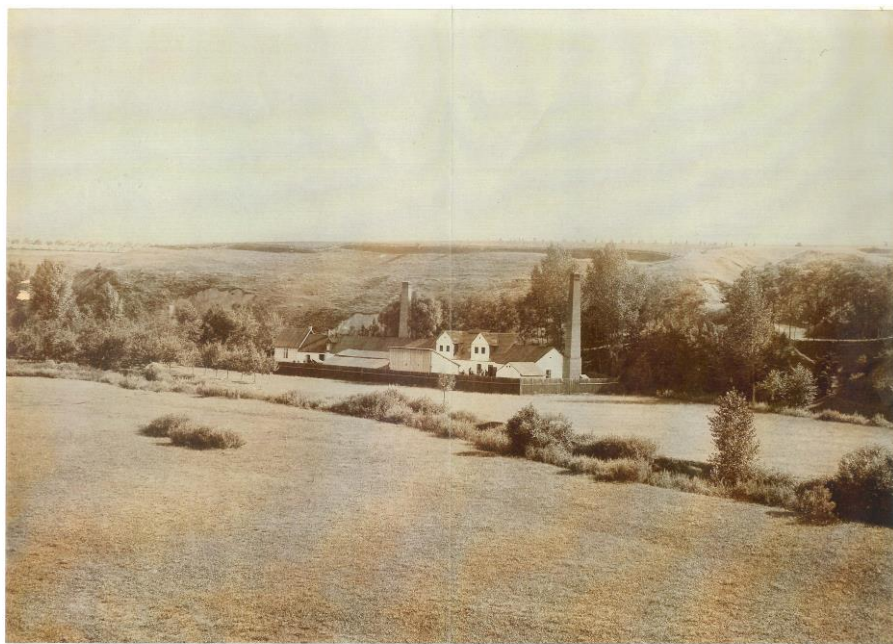
Mapa III. vojenského mapování (1870–1885) – v místě hamru je zakreslen „ostrůvek“ jakoby tam už náhon byl, ale není tam budova. Překvapivě je náhon kreslený už i v mapě II. vojenského mapování (1836–1852). Že by tam kdysi už někdy nějaký provoz stál?

Václav Kocům se narodil v roce **1833** v obci Křiše, jeho otec i dědeček byli kovářskými mistry (v Břasích a Radnicích). Měl nejméně šest sourozenců. Jeho bratr **Jan** pokračoval v řemesle svých předků na Břasích a byl tam rovněž kovářským mistrem. **Václav Kocům** odjel kolem roku **1874** do Ameriky a po svém návratu se rozhodl podnikat spolu s manželkou **Františkou** ve výrobě náradí.

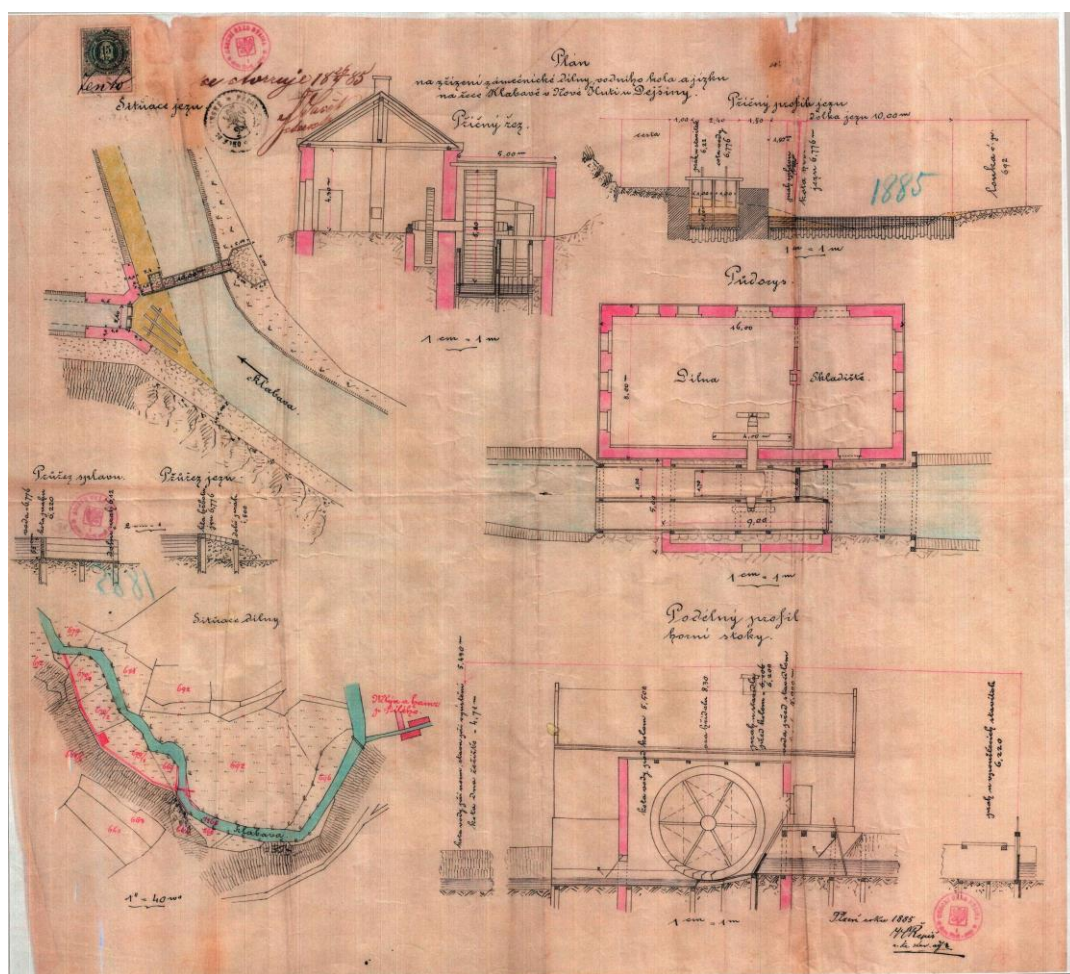
Proč zrovna v Nové Huťi, to se můžeme jen dohadovat. V roce 1890 byl psaný vlastníkem domu č.p. 24, kde měl i dílnu (neměl hospodářské zvířectvo, jen dvě včelstva). Podle sčítání lidu z roku 1869 v tomto domě žil truhlářský mistr Jan Sigmond, manželka Marie a nevlastní dcera Anna. Mimo to tam byl hlášen i kovářský mistr Fr. Chudáček z Chrástu a kovář Fr. Potůček z Vranovic; je tedy možné, že v domě byla kovářská výroba už tehdy. Nevlastní dcera Jana Sigmonda byla podle údajů ve sčítání lidu narozená na Břasích, jejichž součástí byly i Křiše (rodiště Václava Kocůma, také někdy psáno Kotzuma). V matrikách se pak našly doklady o tom, že Marie Sigmondová rozená Braunová byla předtím provdána za kováře Jana Kocůma (bratra našeho Václava Kocůma). Václav tedy měl v Nové Huťi už dříve příbuzné.

Václav Kocům v Nové Huti ale dlouho nepobyl. Už za necelé čtyři roky (1889) prodává provoz plzeňskému podnikateli **Ludvigu Oberreitovi**, který si o rok později pronajímá i hamr čp. 10 od Josefa Bílého. Jestli Kocům v Nové Huti dožil, není známo, spíše ne. V matrikách dýšinské farnosti není zapsané úmrtí jeho ani paní Kocůmové (na hřbitově v Dýšině je ale hrob nějaké rodiny Kocůmů, i když to není zcela běžné jméno).

V roce 1890 byl v Huti hlášen mistr v lopatárně Matěj Brož (Nová Huť 9) a Norbert Soustružník (NH 18) a správce lopatárny Bedřich Lustig původem ze Smíchova, toho času v Nové Huti 12.

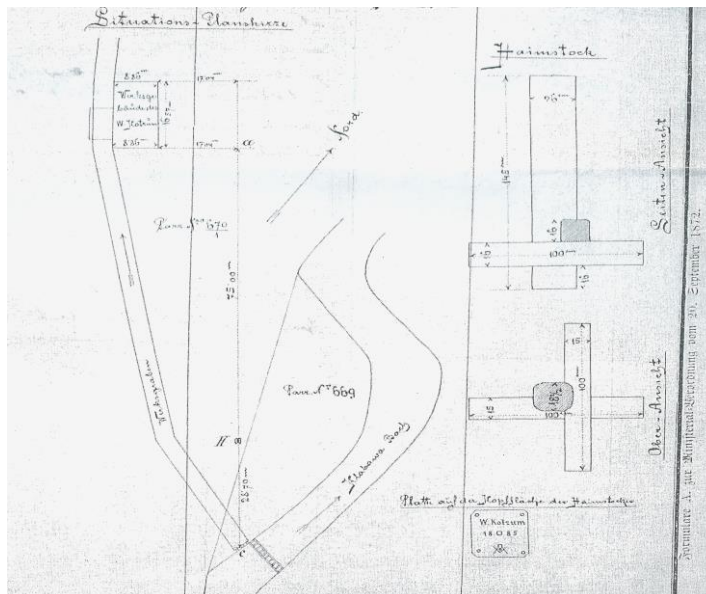
Pohled na hamr přes louky v nivě Klabavy od Kytína (dnešní chaty), před rokem 1900, ale po roce 1886, kdy hamr postavil V. Kocům (Archiv Okrašlovací spolku, zapůjčil J. Šebek jun.). Nad hamrem jde historická Trousenická cesta. Hamr se dvěma komíny je pečlivě oplocen. Svahy nad řekou jsou holé, byly osázeny až kolem I. světové války Okrašlovacím spolkem. Za pozornost stojí i lomečky na stavební kámen nad řekou.

Plán na zřízení zámečnické dílny, vodního kola a jízku, 1885 (Archiv K. Hromádky)

Několik technických informací z doby vzniku hamru:

Na řece Klabavě musel být postaven kolmo k toku jez přes 9m dlouhý s propustí 1,6m. K továrně byla upravena strouha hloubky 2m. Na začátku strouhy byla dvě stavidla výšky 1,59m a šířky 1,12m, před vodním kolem bylo stavidlo výšky 1,5m a šířky 1,91m. Hamr pohánělo vodní kolo na spodní vodu široké 1,89m a vnějšího průměru 5,48m. V areálu byla pevně zazděním osazena značka povoleného maximálního vzduť (v plánu místo H).

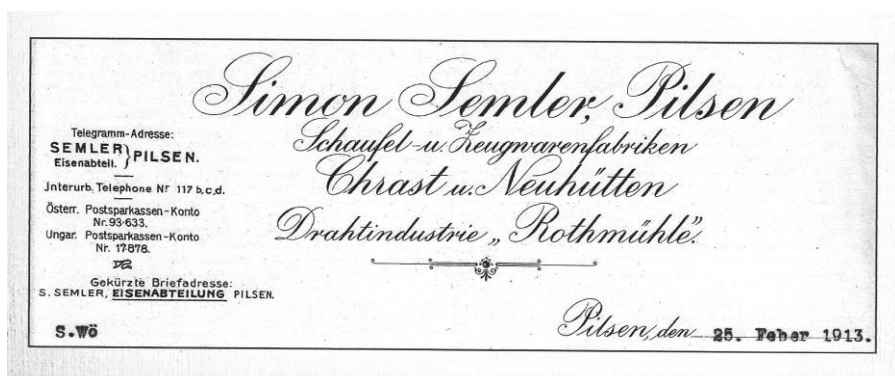

Plánek vodního díla

Mapa pozemkového katastru s vyznačeným objektem hamru – nahoře uprostřed (cuzk.cz)

Od roku 1892 patřila továrna **Šimonu Semlerovi**. Simon Semler byl významným plzeňským podnikatelem konce 19. a začátku 20. století. Byl o 20 let mladší než Kocům. Narodil se 1854 ve Vejpřnicích a začínal ve Stříbře stavbou výdrův dolů. V roce 1880 se oženil s **Bertou Klauberovou** (dcerou plzeňského podnikatele Morice Klaubera) a založil si v Plzni obchod s nejrůznějším zbožím od potravin až po dříví a uhlí. Po roce 1890 se přeorientoval na zboží vyrobené z kovu. Ve svých hamrech v Chrástu a Nové Huti vyráběl hospodářské nářadí, později měl výrobu drátěného zboží v Červeném mlýně u Vochova.

Hamry a dílny v Nové Huti provozoval Semler několik desetiletí (wikipedie.)

Hamr a jeho zaměstnanci, 1909 (Archiv Okrašlovací spolek, dar paní J. Holubová)

Šimon Semler odešel v roce 1920 do penze a zemřel 16. 4. 1921 v Praze, pohřbený je v Plzni (www.geni.com). Jeho firmu převzali synové Hugo (obchod se dřevem) a Oskar, který řídil výrobu a obchod se zbožím z oceli (semmler.cz).

Jméno Šimona Semlera je spojeno rovněž se slavnými plzeňskými domy. V roce 1897 koupil Šimon Semler dům č. 19 na Klatovské třídě, jeho synové v něm provedli několik rekonstrukcí, mimo jiné po roce 1930 úpravy interieru podle návrhu slavného architekta Adolfa Loose.

Hugo a Oskar řídili úspěšně továrny svého otce i za doby první republiky. V hamrech v Nové Huti (v Kocůmově a na místě mlýna) se rovněž pracovalo i po dobu první republiky a byly ve vlastnictví rodiny Semlerů (pozemková kniha). Těžké časy nastaly rodině po odstoupení pohraničí roce 1938, kdy se jednak Vochovská továrna ocitla na území Německa a také proto, rodina měla židovský původ. Rodině se za složitých okolností podařilo přes Švýcarsko uprchnout do Ameriky. Hamry v Nové Huti připadly v lednu 1941 společnosti Prager Eisen-Industrie Gesellschaft

V lednu 1946 převzaly dle dekretu prezidenta republiky hut'ské hamry Spojené ocelárny národní podnik, jejichž součástí byly až do října 1948. Z názvu společnosti a jejího zaměření lze usuzovat, že minimálně ještě v roce 1946 hamry obsahovaly nějakou železářskou technologii schopnou výroby, zajímavou pro tento typ společnosti.

Jestli se tam vyrábělo i po roce 1948 není jasné, tehdy budovy a pozemky „kocůmova“ hamru byly prodány Václavu Štruncovi a jeho ženě Karolíně, nejspíš k účelům obytným a hospodářským (už bez technologie?).

Budovy byly v té době staré cca 75 let, ale podle snímku z poválečného leteckého snímkování měly v roce 1956 v pořádku střechy a v okolí byla udržovaná zahrádka

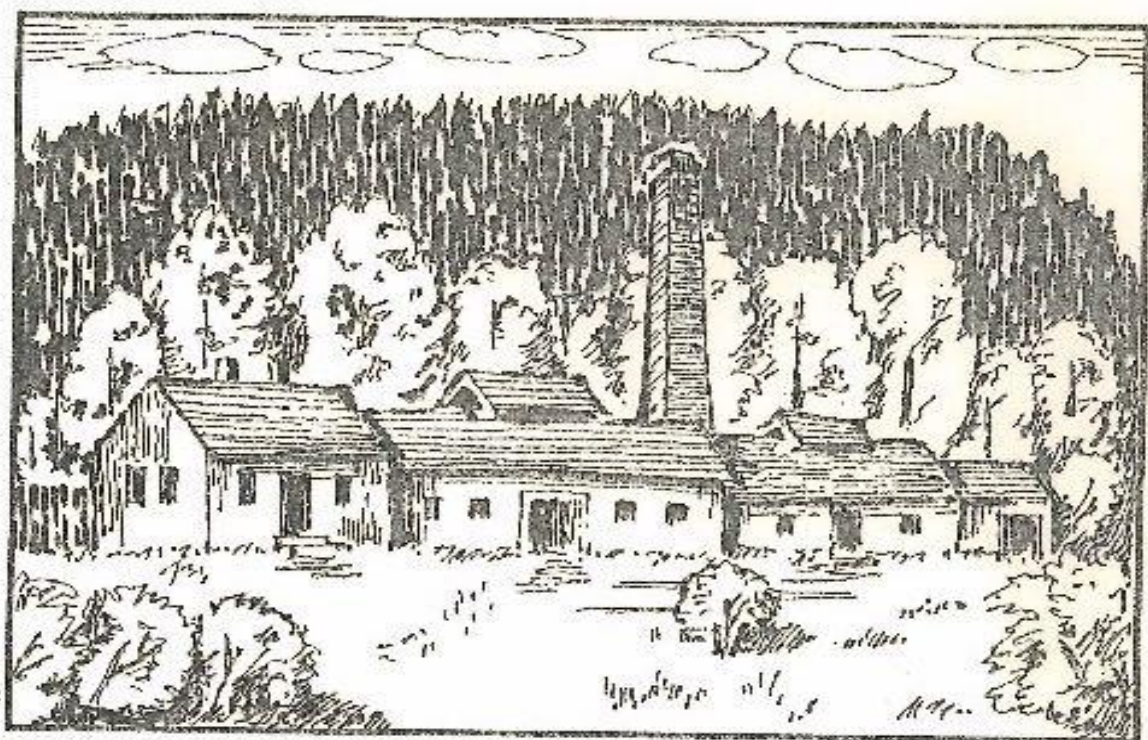

Letecké snímkování roku 1956 (kontaminace.cenia.cz)

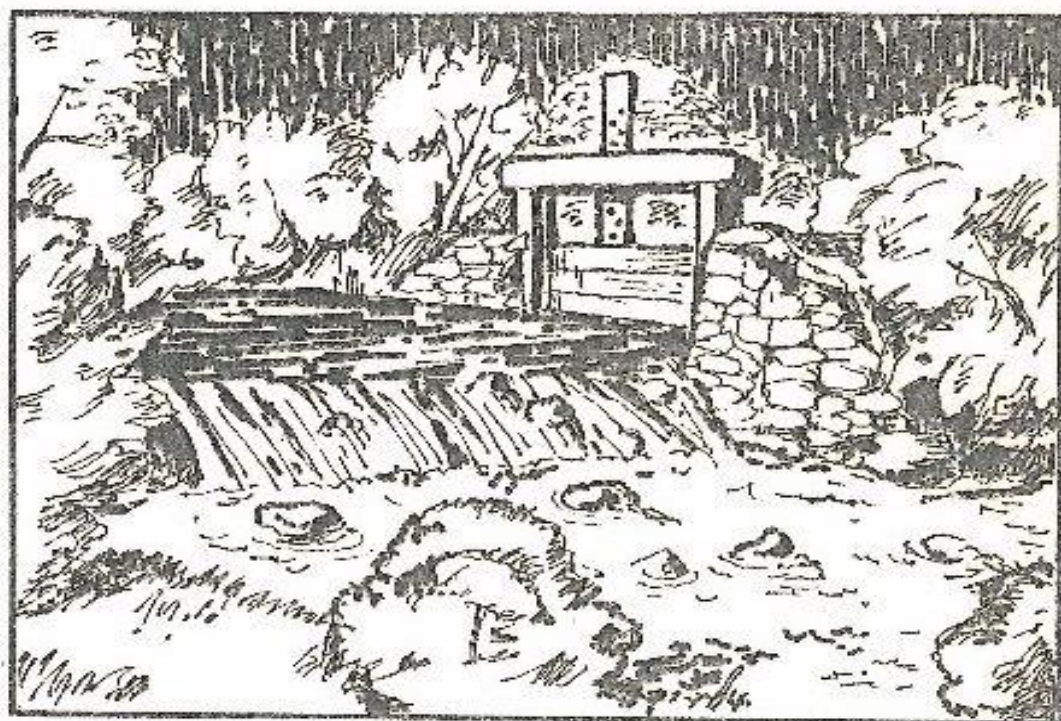
V roce 1960 hamr majetkově přebírá Československý stát – MNV Dýšina. V pozdějších letech byly ale objekty opuštěny, budovy zchátraly a byly strženy.

Hamr, 1963, foto J. Sofron

Obr. 17 Hamr „Kocumovna“ v Drousenicích. Pohled od Háje
Zbourán r. 1964, komín stržen r. 1965

Obr. 18 Dřevěné stavidlo na strouze do hamru
Stavidlo zrušeno spolu s hamrem, strouha je neprůtočná

Obrázky V. Černého – archiv obce Dýšina (poskytli Nesvadbovi)

Odhalené základy hamru, 2014 (Archiv Okrašlovací spolku, foto M. Drobil)

Podrobnosti k osobě Václava Kocůma:

Zdroj: sčítání lidu 1890, Archiv města Plzeň:

Bydliště Nová Huť č.p. 24

Václav Kocum, narozený 13. 3. 1833 v Břasích, okres plzeňský, domovské právo Křiše, povolání soukromník.

manželka Františka Kocumová, nar. 24. 4. 1835 v Borku, okres plzeňský, domovské právo Borek, povolání soukromník.

děti nehlášeny.

Služka Vlachová Josefa, 5. 10. 1874 v Dýšině, svobodná

Žádné hospodářské zvířectvo, jen dvojce včelstvo.

Zdroj: digitalizované matriky česko-bavorského projektu Porta fontium

13. 3. 1833 narozený Václav Kocům, dům Břasy, osada Křiše č.p. 49, porodní bába Anna Dinstbierová výminkářka z Wranůwku č. 6, poddaná k panství Liblínskému.

Otec:

Mates Kocům, mistr kovářský, z Břas poddaný k radnickému panství, vlastní syn Jana Kocůma mistra kovářského z Radnic, poddaného k témuž panství, dům č.p. 42 a matky Doroty dcery + Jana Rojíka panského hajného poddaného k plánickému panství klatovského kraje, ze vsi Bližan (dnes Bližanovy) č.p. 10.

Matka:

Antonina dcera + Jana Rače, mistra tesařského, ze vsi Senomat č. 42, poddaný k Rakovníku, a matky Marije dcery + Josefa Suttnera sedláka ze Senomat č. 56, poddaného k panství Rakovník.

Kmotři:

Václav Mečíř, kovář z hor Maunirovských (??střed nepřechtu) z č. 39, poddaný k panství Radnice Anna Pacovská, manželka Jana Pacovského ...z hor Salin..krovských (??) z č. 48, poddaných k panství radnickému

Václav Kocům (Kocum, Kotzum – zapisováno obojí) měl sourozence starší Josefu, Jana, Barboru, mladšího Antonína, Františka, Josefa

Misto: Bezďekov (Besdiekau) [Rokycany], Březina (Bschesina) [Rokycany], Křiše [...]
 Date: 1827-1835 *

296

329

[illegible]

8